

สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Digital Competence of Lecturers Bangkokthonburi University

เสี้ยม บุษบาบาน^{1*}, โสพัฒน์ โสภากิมุก², ศิรชญาณ์ การะเวก³,
ประพจน์ แยมติม⁴, สิทธิพร โพธิ์ระหง⁵ บุษปวัน อภิรักษ์สุตานนท์⁶

Sangiam Boosababarn¹, Sopath Sopapimuk², Sirachaya Karawek³,

Prapot Yamtim⁴, Sitthiporn Porahong⁵, Bussapawan Apiraksutanon⁶

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี¹, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี², มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี³,

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี⁴, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี⁵, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี⁶

Bangkok Thonburi University¹, Bangkok Thonburi University², Bangkok Thonburi University³,

Bangkok Thonburi University⁴, Bangkok Thonburi University⁵, Bangkok Thonburi University⁶

*Corresponding author E-mail: prapot.yam@bkkthon.ac.th

(Received: Sep 21, 2025; Revised: Nov 7, 2025; Accepted: Nov 11, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 1,131 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 291 คน กำหนดขนาดตัวอย่างด้วยการเทียบตารางของเครจซีและมอร์แกน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ควรมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัลที่ครอบคลุมทั้งด้านการสอน วิจัย การสื่อสาร และการปรับตัว โดยได้รับการสนับสนุนจากนโยบายและโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: สมรรถนะทางดิจิทัล; อาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Abstract

This research aimed to 1) study digital competence of lecturers Bangkokthonburi University, and 2) study guidelines for developing digital competence of lecturers

Bangkokthonburi University. This research methodology was survey research. The population is 1,131 lecturers Bangkokthonburi University. The sample consists of 291 lecturers Bangkokthonburi University. The sample size is determined by comparing Krejci and Morgan's tables. The research instrument is a questionnaire. The statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the research found that

1. the overall digital competence of lecturers Bangkokthonburi University is at a high level.
2. The guidelines for developing digital competence of lecturers Bangkokthonburi University should focus on developing digital skills that cover teaching, research, communication, and adaptation, supported by appropriate policies and infrastructure to enhance the quality of education in line with the changes in the digital age.

Keywords: Digital Competence; Lecturers Bangkokthonburi University

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของสังคม การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลได้ส่งผลให้เกิดการปรับตัวของภาคการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะในการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ในศตวรรษที่ 21 (World Economic Forum, 2020) มหาวิทยาลัยในปัจจุบันจึงต้องให้ความสำคัญต่อการยกระดับสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ผู้สอน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีบทบาทหลักในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างยั่งยืน การเพิ่มพูนสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ไม่เพียงเป็นการส่งเสริมให้สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่ทันสมัยและยืดหยุ่นได้มากขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยขยายขอบเขตการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในรูปแบบไร้พรมแดน ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย และเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อระบบการศึกษา อาจารย์ที่มีสมรรถนะทางดิจิทัลสูงจะสามารถนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้เพื่อออกแบบบทเรียนเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) การติดตามพัฒนาการของผู้เรียน และการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ความสามารถด้านดิจิทัลยังสะท้อนถึงการปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล อาจารย์ที่มีสมรรถนะดิจิทัลจึงถือเป็นดัชนีชี้วัดความพร้อมของมหาวิทยาลัยในการก้าวสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) ที่สามารถให้บริการทางวิชาการและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของอาจารย์จึงมิใช่เป็นเพียงเรื่องของปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่เป็นภารกิจร่วมขององค์กรที่ต้องกำหนด

แนวทาง ส่งเสริม สนับสนุน และประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม

สมรรถนะทางดิจิทัล (Digital Competence) หมายถึง ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมั่นใจ มีวิจารณญาณ และมีความรับผิดชอบ เพื่อการเรียนรู้ การทำงาน และการมีส่วนร่วมในสังคม (Vuorikari, Kluzer, & Punie, 2022) สำหรับอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา สมรรถนะทางดิจิทัลมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากส่งผลต่อคุณภาพของการเรียนการสอน การประเมินผล การให้คำปรึกษา ตลอดจนการเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และมีจริยธรรมแก่ผู้เรียน การมีสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ยังสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา กล่าวคือ อาจารย์ที่สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่วและความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับเครื่องมือดิจิทัลจะสามารถปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ให้ตอบโจทย์ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มได้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้วิดีโอ การเรียนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ หรือการใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนนอกจากนี้ สมรรถนะดิจิทัลยังครอบคลุมถึงการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย และการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่จำเป็นในบริบทของโลกออนไลน์ที่มีความเสี่ยงด้านความมั่นคงและจริยธรรมมากยิ่งขึ้น หากอาจารย์มีความสามารถในประเด็นเหล่านี้ ย่อมสามารถเป็นแบบอย่างและสร้างจิตสำนึกด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบให้แก่ผู้เรียนได้อีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้น ในบริบทของการพัฒนาทางวิชาการและการวิจัย สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ยังส่งผลต่อความสามารถในการสืบค้น วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลจากแหล่งออนไลน์ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพและทันต่อความเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้สมัยใหม่ อาจารย์ที่มีทักษะด้านดิจิทัลจะสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล ทำกราฟ จัดทำงานนำเสนอ รวมถึงเผยแพร่ผลงานในช่องทางดิจิทัลเพื่อขยายผลทางวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวโน้มของการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์โควิด-19 ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปอย่างมาก โดยมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเรียนการสอนออนไลน์ การสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) และการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบ LMS (Learning Management System) (UNESCO, 2021) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลให้อาจารย์ต้องปรับบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และต้องมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่หลากหลาย ในขณะเดียวกัน ความเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้อาจารย์จำนวนมากต้องเร่งปรับตัวโดยไม่มีเวลาฝึกอบรมอย่างเพียงพอ ส่งผลให้เกิดช่องว่างด้านสมรรถนะทางดิจิทัลอย่างเห็นได้ชัด บางรายสามารถเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่บางรายยังประสบปัญหาในการใช้เครื่องมือพื้นฐาน เช่น โปรแกรมจัดประชุมออนไลน์ ระบบการส่งงาน หรือการจัดการชั้นเรียนเสมือนจริง ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้สะท้อนเพียงแค่ความพร้อมของบุคลากร แต่ยังสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง แนวโน้มดังกล่าวยังผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาต้องทบทวนแผนการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ใหม่ โดยเฉพาะในส่วนของคณาจารย์ที่ถือเป็นกลุ่มบุคลากรหลักในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ยุคใหม่ การเสริมสร้างสมรรถนะทางดิจิทัล

จึงไม่ใช่เพียงเรื่องของทักษะการใช้เครื่องมือเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีทัศนคติที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลง ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกับบริบทการสอนเฉพาะรายวิชา และความตระหนักรู้ในประเด็นด้านจริยธรรมและความปลอดภัยทางไซเบอร์อีกด้วย ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ในยุคหลังโควิด-19 จึงควรมีลักษณะที่ครอบคลุมทั้งด้านเทคนิค (Hard Skills) และด้านนุ่มนวล (Soft Skills) เช่น ความสามารถในการสื่อสารในสภาพแวดล้อมดิจิทัล การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ ซึ่งล้วนเป็นทักษะสำคัญสำหรับผู้สอนในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

ภายใต้บริบทของมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของบุคลากรในทุกระดับ โดยเฉพาะคณาจารย์ผู้สอน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้เรียน โดยมหาวิทยาลัยได้กำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดอบรมพัฒนาศักยภาพอาจารย์ด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้งาน Microsoft Teams, Google Workspace, Moodle, และ AI เพื่อการเรียนการสอน การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีสนับสนุน เช่น ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) สื่อดิจิทัล และบริการด้านเทคนิค การสนับสนุนให้คณาจารย์มีส่วนร่วมในการวิจัยและนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การกำหนดนโยบายการใช้ระบบ e-Learning เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอน แม้จะมีการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ยังคงมีอยู่ในหลายด้าน เช่น ความเหลื่อมล้ำด้านทักษะดิจิทัลระหว่างอาจารย์รุ่นใหม่และรุ่นเก่า ซึ่งส่งผลต่อความมั่นใจในการใช้งานเทคโนโลยี ความไม่ต่อเนื่องในการพัฒนาตนเองของอาจารย์บางกลุ่ม เนื่องจากภาระงานสูง หรือขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ การปรับใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ เช่น ใช้เพียงการสื่อสาร ไม่ได้นำมาสู่การปรับวิธีการสอนอย่างแท้จริง การขาดระบบการประเมินและติดตามสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์อย่างเป็นรูปธรรม จากรายงานของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พบว่า สถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน แต่ระดับความพร้อมของคณาจารย์ยังคงมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้แบบดิจิทัลยังไม่เท่ากันในแต่ละหลักสูตร (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2566) นอกจากนี้ งานวิจัยของทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ และคณะ (2565) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ ได้แก่ การสนับสนุนจากองค์กร แรงจูงใจในการพัฒนาเทคโนโลยี และประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีในชั้นเรียน โดยอาจารย์ที่ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจะมีความสามารถด้านดิจิทัลสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเพียงพอ ดังนั้น เพื่อให้มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครสามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาสภาพสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ในปัจจุบัน รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางในการพัฒนาอาจารย์ให้มีศักยภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร

ตามกรอบแนวคิดของ Redecker, (2017) อันได้แก่ การมีส่วนร่วมทางวิชาชีพ การใช้และสร้างทรัพยากร ดิจิทัล การจัดการเรียนรู้ การประเมินผล การสนับสนุนผู้เรียน และการเสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลของผู้เรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับระดับสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในมิติต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถวางแผนพัฒนาศักยภาพของบุคลากรได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัล

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สมรรถนะทางดิจิทัลได้กลายเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในหน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้แก่ นักศึกษาในการดำรงชีวิตและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 สำหรับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย การมีสมรรถนะทางดิจิทัลไม่เพียงแต่ช่วยให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับยุคสมัย แต่ยังเป็น การสร้างแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และมีคุณธรรมด้วย (Redecker, 2017) สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์จึงไม่ควรจำกัดเพียงแค่การใช้งานอุปกรณ์หรือโปรแกรมพื้นฐานเท่านั้น แต่ต้องครอบคลุมถึงความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศ อย่างเหมาะสม การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านสื่อดิจิทัล การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อ ต่อการใช้เทคโนโลยี และความเข้าใจด้านความปลอดภัยไซเบอร์และจริยธรรมดิจิทัล ซึ่งถือเป็นแกนหลัก ของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยยุคใหม่ (European Commission, 2019; Janssen et al., 2013)

2. องค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัล

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด และเหมาะสมกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนของอาจารย์ใน สถาบันอุดมศึกษา สมรรถนะทางดิจิทัลไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์เทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทักษะในการจัดการข้อมูล การคิดวิเคราะห์ การสร้างสรรค์เนื้อหา การสื่อสาร และการแก้ปัญหา อย่างมีเหตุผล รวมถึงการตระหนักถึงความปลอดภัยและจริยธรรมในการใช้งาน เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยสร้าง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาให้ตอบสนองต่อความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ในการศึกษาวิจัยสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผู้วิจัยได้

ศึกษาทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางดิจิทัลซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทต่อการเรียนรู้ การสื่อสาร การสร้างองค์ความรู้ และการบริหารจัดการด้านการศึกษา การที่อาจารย์มีสมรรถนะทางดิจิทัลที่เหมาะสมจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนการสอน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการใช้เครื่องมือดิจิทัล เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้สมรรถนะทางดิจิทัลยังเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของอาจารย์ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาสื่อการสอน การวิจัย การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์หรือแบบผสมผสาน (Blended Learning) ตลอดจนการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัลในการศึกษาเรื่องดังกล่าวผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Redecker, (2017) ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางวิชาชีพ การใช้และสร้างทรัพยากรดิจิทัล การจัดการเรียนรู้ การประเมินผล การสนับสนุนผู้เรียน และการเสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลของผู้เรียนมากำหนดเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,131 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร จำนวน 291 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) จากนั้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วน (Proportional Allocation)

2. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางดิจิทัลจากนั้นนำมากำหนดเป็นประเด็นในการจัดทำข้อคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ศึกษาวิธีการและขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล

3. ร่างแบบสอบถามที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบภาษาและเนื้อหาที่ใช้พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขและปรับปรุงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม

ศัพท์เฉพาะจากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item-objective congruence หรือ IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์และคัดเลือกไว้เฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้ในแบบสอบถาม ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้เท่ากับ 1 ทุกข้อ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค โดยกำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ต้องมีค่า .70 ขึ้นไป ผลการหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .952

6. นำแบบสอบถามมาจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์และใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ถึงอาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยขอความร่วมมืออาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคนตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงในทุกข้อคำถาม

3. ผู้วิจัยส่งมอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ในรูปของ Google form พร้อมทั้งกำหนดนัดหมายวัน เวลาเพื่อขอรับคืนและติดตามด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาแล้วคัดเลือกเฉพาะฉบับที่มีความสมบูรณ์ที่สุดเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย “สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี” นักวิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการเสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลของผู้เรียนรองลงมา

ด้านการประเมินผลด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมทางวิชาชีพ ด้านการใช้และสร้างทรัพยากรดิจิทัล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน

สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการมีส่วนร่วมทางวิชาชีพ	4.41	.59	มาก
ด้านการใช้และสร้างทรัพยากรดิจิทัล	4.39	.61	มาก
ด้านการจัดการเรียนรู้	4.43	.63	มาก
ด้านการประเมินผล	4.44	.64	มาก
ด้านการสนับสนุนผู้เรียน	4.42	.61	มาก
ด้านการเสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลของผู้เรียน	4.45	.67	มาก
รวม	4.42	.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.42$, S.D.= .56) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการเสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลของผู้เรียน ($\bar{X}=4.45$, S.D.= .67) รองลงมา ด้านการประเมินผล ($\bar{X}=4.44$, S.D.= .64) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.43$, S.D.= .63) ด้านการสนับสนุนผู้เรียน ($\bar{X}=4.42$, S.D.= .61) ด้านการมีส่วนร่วมทางวิชาชีพ ($\bar{X}=4.41$, S.D.= .59) ด้านการใช้และสร้างทรัพยากรดิจิทัล ($\bar{X}=4.39$, S.D.= .61) ตามลำดับ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร ควรมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัลที่ครอบคลุมทั้งด้านการสอน วิจัย การสื่อสาร และการปรับตัว โดยได้รับการสนับสนุนจากนโยบายและโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย “สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร” นักวิจัยจึงนำผลการศึกษามาอภิปราย ดังต่อไปนี้

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยที่พบว่า สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการเสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลของ ผู้เรียน รองลงมา ด้านการประเมินผล ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนผู้เรียน

ด้านการมีส่วนร่วมทางวิชาชีพ ด้านการใช้และสร้างทรัพยากรดิจิทัล แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการ เรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถนำทักษะและเครื่องมือดิจิทัลมาปรับใช้กับกระบวนการเรียนการสอนในหลายมิติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการจัดการศึกษาสมัยใหม่ที่เน้นการผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เป็นเพราะ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์พัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการจัดอบรมเชิงวิชาการ การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี และการสนับสนุนเครื่องมือ สื่อ และแพลตฟอร์มการเรียนการสอนที่หลากหลาย ส่งผลให้อาจารย์สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและทันสมัย อีกทั้งยังมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคดิจิทัล

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการเสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลของผู้เรียน แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ตระหนักถึงความสำคัญในการถ่ายทอดทักษะและองค์ความรู้ทางดิจิทัลให้กับผู้เรียน เพื่อให้นักศึกษาไม่เพียงแต่ใช้เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว แต่ยังสามารถคิดวิเคราะห์ ประเมิน และสร้างสรรค์ผลงานด้วยเครื่องมือดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะสังคมในปัจจุบันและอนาคตต้องการบุคลากรที่มีทักษะดิจิทัลขั้นสูง จึงทำให้อาจารย์ให้ความสำคัญในการบูรณาการเรื่องนี้เข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

สำหรับด้านการประเมินผลด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอยู่ในลำดับรองลงมา แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มีความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการประเมินผู้เรียน ทั้งในรูปแบบการสอบ การทำแบบฝึกหัดออนไลน์ หรือการใช้ระบบ LMS ที่ช่วยติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะเครื่องมือดิจิทัลในปัจจุบันสามารถเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย ส่งผลให้การประเมินมีความถูกต้อง แม่นยำ และเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ด้านการสนับสนุนผู้เรียนก็อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถเข้าถึงองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้เป็นเพราะเทคโนโลยีดิจิทัลเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และอาจารย์สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการค้นคว้าหรือใช้แหล่งข้อมูลออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการให้คำปรึกษาออนไลน์ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ในโลกเสมือนจริง ด้านการมีส่วนร่วมทางวิชาชีพก็อยู่ในระดับมากเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าอาจารย์สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และเครือข่ายทางวิชาชีพกับเพื่อนร่วมวิชาชีพทั้งภายในและภายนอกสถาบัน ทั้งนี้เป็นการมีส่วนร่วมทางวิชาชีพในยุคปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในห้องประชุมหรือการประชุมสัมมนาแบบดั้งเดิม แต่สามารถขยายไปสู่โลกดิจิทัลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ กลุ่มวิชาการออนไลน์ และแพลตฟอร์มที่เอื้อให้มีการสื่อสารทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้อาจารย์สามารถพัฒนาตนเองและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น สำหรับด้านการใช้และสร้างทรัพยากรดิจิทัล แม้จะเป็นด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มีความสามารถในการเลือกใช้สื่อดิจิทัลที่เหมาะสมกับการเรียน

การสอน และสามารถสร้างสรรค์สื่อใหม่ ๆ เพื่อใช้ประกอบการเรียนรู้ได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้เป็นเพราะ การสร้างทรัพยากรดิจิทัลต้องอาศัยทั้งทักษะ ความรู้ และเวลาในการออกแบบ ซึ่งอาจารย์บางส่วน ยังคงต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติมทั้งในด้านการฝึกอบรม การจัดหาเครื่องมือที่เหมาะสม และการแลกเปลี่ยน องค์ความรู้กับผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาทักษะในมิตินี้ให้ดียิ่งขึ้น

อนึ่ง ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยดังกล่าว ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน อาทิ สุธาสินี รุ่งเรือง (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าโดยรวมแล้วอาจารย์มีสมรรถนะทางดิจิทัลในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการใช้ เครื่องมือดิจิทัลเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การใช้สื่อมัลติมีเดียในชั้นเรียนออนไลน์ การใช้ระบบบริหารจัดการเรียนรู้ (LMS) ในการวางแผนและติดตามผลการเรียนของนักศึกษา รวมถึงการใช้ แอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ เช่นเดียวกับ ศุภชัย ธาราวงศ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคกลาง พบว่า สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์อยู่ในระดับมาก โดยมีจุดเด่นด้านการใช้ระบบ LMS (Learning Management System) ในการจัดการเรียนรู้ทั้งแบบออนไลน์และแบบผสมผสาน ซึ่งรวมถึงการออกแบบ บทเรียนออนไลน์ การจัดเก็บและประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา รวมถึงการสื่อสารกับผู้เรียนอย่างมี ประสิทธิภาพผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ ในขณะที่ ณัฐวุฒิ เจริญกิจ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะ ด้านดิจิทัลของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพบว่าอาจารย์มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อ สนับสนุนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการใช้ระบบการเรียนรู้ออนไลน์ การจัดการสื่อ การสอนแบบมัลติมีเดีย และการใช้ซอฟต์แวร์เพื่อการสื่อสารกับนักศึกษา สอดรับกับ ธนากร กาญจน วิเศษ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์สมรรถนะดิจิทัลของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคเหนือ พบว่า อาจารย์มีสมรรถนะในระดับมากในด้านการใช้สื่อสื่อดิจิทัลออนไลน์และการประชุมทางไกล โดยเฉพาะ การใช้เครื่องมือประชุมออนไลน์ เช่น Zoom, Microsoft Teams และ Google Meet ซึ่งมีการนำมาใช้ทั้ง ในการเรียนการสอน การนิเทศงานวิจัย และการจัดสอบออนไลน์

กล่าวโดยสรุป อาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีมีสมรรถนะทางดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักรู้ ความตั้งใจ และความพยายามของอาจารย์ในการพัฒนาตนเองให้สามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา ศักยภาพด้านดิจิทัลอย่างจริงจัง และอาจารย์เองก็มีความพร้อมที่จะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านการสร้างและออกแบบ ทรัพยากรดิจิทัลยังคงเป็น สิ่งจำเป็น เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในอนาคต และ เพื่อสร้างผู้เรียนที่มีสมรรถนะดิจิทัลอย่างแท้จริง

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ ทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี พบว่า แนวทางการพัฒนาควรมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ ดิจิทัลที่ครอบคลุมทั้งด้านการสอน การวิจัย การสื่อสาร และการปรับตัว ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับ

คุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพแวดล้อมทางการศึกษาปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์และผู้นักเรียนอย่างต่อเนื่องทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของอาจารย์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการใช้เทคโนโลยีในการสอนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสามารถในการวางแผนการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน การสร้างนวัตกรรมในการวิจัย และการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการสื่อสารและประสานงานทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากนโยบายและโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น การจัดอบรมเชิงวิชาการ การจัดหาเครื่องมือและซอฟต์แวร์ที่ทันสมัย การสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถาบัน ตลอดจนการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาตนเองและการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนร่วมวิชาชีพ นอกจากนี้ยังควรมีการติดตามผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและให้คำแนะนำเชิงปฏิบัติ เพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลเกิดผลสูงสุด ผลการวิจัยยังพบว่าอาจารย์มีความสามารถสูงในการเสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลของผู้เรียน แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในความสำคัญของการพัฒนาทักษะดิจิทัลให้กับนักศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะสังคมยุคดิจิทัลต้องการบุคลากรที่มีความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัล วิเคราะห์ข้อมูล และสร้างสรรค์นวัตกรรม การบูรณาการทักษะเหล่านี้เข้าไปในการเรียนการสอนช่วยให้นักศึกษาไม่เพียงแต่เรียนรู้เนื้อหา แต่ยังพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้อาจารย์ยังสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม และเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์และการแก้ไขปัญหาเชิงปฏิบัติให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ อาจารย์สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน เช่น การใช้ระบบ LMS การทำแบบทดสอบออนไลน์ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก ทั้งนี้เป็นเพราะเครื่องมือเหล่านี้ช่วยให้การประเมินมีความถูกต้องและแม่นยำ อีกทั้งสามารถนำผลการประเมินมาปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียน ทำให้เกิดการพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลและยั่งยืน นอกจากนี้ อาจารย์ยังสามารถใช้ข้อมูลเหล่านี้เพื่อออกแบบกิจกรรมเสริม สนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างแนวทางการสอนที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น ด้านการสนับสนุนผู้เรียนก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ อาจารย์สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางการค้นคว้า และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ ทั้งนี้เป็นเพราะเทคโนโลยีช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา การสร้างชุมชนการเรียนรู้เสมือนจริงยังช่วยให้นักศึกษาได้รับการสนับสนุนและคำแนะนำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ และการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน นอกจากนี้ การนำเครื่องมือดิจิทัลมาปรับใช้ยังช่วยให้อาจารย์สามารถติดตามความคืบหน้าและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างละเอียด สนับสนุนการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

ด้านการมีส่วนร่วมทางวิชาชีพ อาจารย์สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ และเครือข่ายทางวิชาการกับเพื่อนร่วมอาชีพ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เป็นเพราะการมีส่วนร่วมทางวิชาชีพ

ในยุคดิจิทัลไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการประชุมหรือสัมมนา แต่ยังสามารถเกิดขึ้นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เครือข่ายสังคมวิชาการ และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางดิจิทัล ซึ่งช่วยให้อาจารย์พัฒนาตนเองและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมเหล่านี้ยังช่วยให้อาจารย์สามารถอัปเดตแนวโน้มวิชาการใหม่ ๆ แลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน และสร้างความร่วมมือในงานวิจัยร่วมกับสถาบันอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้านการใช้และสร้างทรัพยากรดิจิทัล แม้อาจมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มีความสามารถในการเลือกใช้และสร้างสื่อดิจิทัลที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นเพราะการสร้างสื่อดิจิทัลต้องอาศัยทั้งความรู้ ทักษะ และเวลาในการออกแบบ การสนับสนุนทั้งด้านการฝึกอบรม การจัดหาเครื่องมือ และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างอาจารย์ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างทรัพยากรที่หลากหลายและมีคุณภาพสูง เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ การนำทรัพยากรเหล่านี้ไปใช้ร่วมกับเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ยังช่วยกระตุ้นความสนใจและแรงจูงใจของผู้เรียน ทำให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิผลสูงสุด อนึ่ง ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยดังกล่าว ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน อาทิ สุธาสินี รุ่งเรือง (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่มีความสนใจและพร้อมที่จะพัฒนาทักษะทางดิจิทัลของตนเองอย่างต่อเนื่อง แนวทางการพัฒนา ได้แก่ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อเฉพาะทาง เช่น การใช้เทคโนโลยี AI ในการวัดและประเมินผลการเรียน การออกแบบสื่ออินเทอร์แอคทีฟผ่านโปรแกรม Canva หรือ Genially และการพัฒนาทักษะด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ อีกแนวทางหนึ่งคือ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างคณะหรือสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ยังเสนอให้มีการกำหนดนโยบายสนับสนุนจากระดับมหาวิทยาลัย เช่น การให้หน่วยกิตสะสมสำหรับการพัฒนาเทคโนโลยี หรือการให้ทุนสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนดิจิทัลในแต่ละคณะอีกด้วย เช่นเดียวกับ ศุภชัย ธาราวงศ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคกลาง พบว่า แนวทางพัฒนาที่เสนอในงานวิจัยนี้ ได้แก่ การฝึกอบรมเชิงลึกด้านการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประยุกต์ใช้ Learning Analytics ในการวางแผนการสอน และการใช้ AI เพื่อการเรียนรู้ เช่น Chatbot เพื่อให้คำแนะนำแก่นักศึกษาอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังมีการเสนอให้มหาวิทยาลัยพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างคณะ และจัดตั้งศูนย์สนับสนุนการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อให้อาจารย์สามารถแลกเปลี่ยนแนวทางการสอนและเข้าถึงแหล่งทรัพยากรดิจิทัลที่ทันสมัยได้อย่างสะดวกอีกด้วย ในขณะที่ ณัฐวุฒิ เจริญกิจ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะด้านดิจิทัลของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพบว่าแนวทางพัฒนาที่เสนอในงานวิจัยนี้คือ การจัดเวิร์กช็อปที่เน้นการปฏิบัติจริง (hands-on training) โดยใช้สถานการณ์จำลองในชั้นเรียนเพื่อให้อาจารย์ได้ฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีในบริบทจริง นอกจากนี้ ยังเสนอให้มีการจัดตั้งระบบพี่เลี้ยงทางเทคโนโลยี (digital mentoring) ซึ่งอาจารย์ที่เชี่ยวชาญสามารถให้คำแนะนำรายบุคคลหรือกลุ่มย่อยได้อย่างใกล้ชิด รวมถึงการจัดทำคู่มือและสื่อการสอน

ประกอบการใช้เทคโนโลยีในรูปแบบที่เข้าใจง่าย อีกทั้งมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนเวลาในการพัฒนาเทคโนโลยีของอาจารย์ เช่น การลดภาระงานด้านเอกสารเพื่อเปิดโอกาสให้มีเวลาเรียนรู้เพิ่มเติม ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันภายในคณะผ่านการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับ รัตนภรณ์ ศิริกุล (2566) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า แนวทางพัฒนาคือการสนับสนุนด้านอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ต รวมถึงการจัดระบบสนับสนุนด้านเทคนิคตลอดเวลา สอดรับกับ ปาริชาติ บุญญาวิวัฒน์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบสมรรถนะดิจิทัลของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน พบว่า แนวทางพัฒนา คือ การส่งเสริมให้มีการจัดทำคลังข้อสอบออนไลน์ที่ครอบคลุมหลากหลายรูปแบบ เช่น แบบเลือกตอบ แบบเรียงความ และแบบประเมินทักษะปฏิบัติ รวมถึงการใช้แพลตฟอร์มสำหรับ feedback อัตโนมัติ เช่น Peergrade หรือ Edpuzzle เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความคิดเห็นที่มีคุณภาพและทันเวลา นอกจากนี้ ยังควรมีการพัฒนากระบวนการประเมินผลการเรียนรู้แบบดิจิทัลที่เน้นการประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ อันจะช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการในศตวรรษที่ 21

กล่าวโดยสรุป แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครควรมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัลที่ครอบคลุมทั้งด้านการสอน วิจัย การสื่อสาร และการปรับตัว ทั้งนี้เป็นเพราะการผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับกระบวนการเรียนการสอน การวิจัย และการสื่อสารทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้อาจารย์สามารถพัฒนาศักยภาพตนเองและผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง และตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล นอกจากนี้ การสนับสนุนจากนโยบายและโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างเงื่อนไขเอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลอย่างยั่งยืน ทำให้อาจารย์มีความพร้อมในการปรับตัว สร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษา และส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนให้ก้าวทันต่อความท้าทายและโอกาสในอนาคต

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลการวิจัยยังได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ในด้านการบูรณาการสมรรถนะดิจิทัลกับการจัดการเรียนรู้ โดยพบว่า การประเมินผล การจัดการเรียนรู้ และการสนับสนุนผู้เรียนถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งอาจารย์ต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมคุณภาพการศึกษา การวัดและประเมินผลด้วยเครื่องมือดิจิทัลที่หลากหลายช่วยให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องทันเวลา สามารถใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล รวมถึงการสนับสนุนผู้เรียนผ่านสื่อออนไลน์และแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เพิ่มโอกาสและความเท่าเทียมในการเข้าถึงการเรียนรู้ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมทางวิชาชีพและการสร้างทรัพยากรดิจิทัลถือเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยสร้างเครือข่ายวิชาการและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับสากล การพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ไม่ควรจำกัดเฉพาะการใช้งานเชิงเทคนิค แต่ต้องเป็นการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านการสอน การวิจัย การสื่อสาร และการปรับตัวในบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากนโยบายของมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลใน

องค์กร จะทำให้อาจารย์สามารถนำสมรรถนะดิจิทัลไปใช้ในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน และยังเป็นการปูทางสู่การสร้างมหาวิทยาลัยที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการในระดับนานาชาติ ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการผลการวิจัยทำให้ทราบถึงสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลของผู้เรียน รองลงมา ด้านการประเมินผลด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมทางวิชาชีพ ด้านการใช้และสร้างทรัพยากรดิจิทัลและได้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ควรมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัลที่ครอบคลุมทั้งด้านการสอน วิจัย การสื่อสาร และการปรับตัว โดยได้รับการสนับสนุนจากนโยบายและโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรสนับสนุนให้อาจารย์ได้รับการอบรมหรือมีเครือข่ายความรู้ เพื่อช่วยให้อาจารย์เข้าถึงข้อมูล ข่าวสารและองค์ความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ รวมทั้งใช้ระบบออนไลน์ที่ช่วยแจ้งเตือนข้อมูลทางวิชาการใหม่ ๆ เพื่อให้อาจารย์สามารถปรับการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคดิจิทัล
2. ควรส่งเสริมให้อาจารย์พัฒนาทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ เช่น การใช้สื่อโต้ตอบ เกมการเรียนรู้ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ให้นักศึกษามีแรงจูงใจและความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น
3. ควรสนับสนุนให้อาจารย์ใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลหรือเครื่องมือ AI ที่สามารถปรับเนื้อหา และวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความถนัดและความต้องการของนักศึกษาแต่ละคน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของตนเองอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยองค์ประกอบของสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร
2. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบของสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร
3. ควรศึกษาวิจัยการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

ณัฐวุฒิ เจริญกิจ. (2563). สมรรถนะด้านดิจิทัลของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี. *วารสารเทคโนโลยีและการศึกษา*, 18(2), 76-90.

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, และคณะ. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ใน

- สถาบันอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 11(2), 45-60.
- ชนากร กาญจนวิเศษ. (2562). การวิเคราะห์สมรรถนะดิจิทัลของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคเหนือ. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 11(1), 45-59.
- ปาริชาติ บุญญาวิวัฒน์. (2561). การเปรียบเทียบสมรรถนะดิจิทัลของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน. *วารสารอุดมศึกษา*, 14(1), 1-15.
- รัตนภรณ์ ศิริกุล. (2566). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน. *วารสารบริหารการศึกษา*, 10(1), 55-70.
- ศุภชัย ธาราวงศ์. (2565). การพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคกลาง. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*, 7(2), 100-115.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.). (2566). *รายงานสถานการณ์การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ สป.อว.
- สุธาสนี รุ่งเรือง. (2564). สมรรถนะทางดิจิทัลของอาจารย์มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ*, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Educational and Psychological Measurement*. New York: Minnisota University.
- Redecker, C. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. Publications Office of the European Union.
- UNESCO. (2021). *Education in a post-COVID world: Nine ideas for public action*. UNESCO Publishing.
- Vuorikari, R., Kluzer, S., & Punie, Y. (2022). *Digital competence frameworks review*. European Commission
- World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020*. Geneva: World Economic Forum.